

**ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ДЛЯ ДІАЛОГУ
ПРЕДСТАВНИКІВ РІЗНИХ КУЛЬТУР В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ
ОСВІТИ АЗІЙСЬКИХ КРАЇН**

**Пазюра Наталія Валентинівна,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри авіаційної англійської мови
Національного авіаційного університету
npazyura@uk.net**

Web site: www.flyhigh.nau.edu.ua

Анотація

Автор статті висловлює думку щодо важливої ролі англійської мови, як мови міжнародного спілкування, для налагодження взаєморозуміння між представниками різних культур. Особливого значення навички іншомовної комунікації набули в умовах інтернаціоналізації вищої освіти. Знання іноземної мови перетворились на одну з основних умов академічної мобільності. Цікавим є досвід розвинених країн Азії, які зацікавлені в збільшенні кількості іноземних студентів для азійських закладів вищої освіти та навчанні азійських студентів закордоном. Для цього азійськими країнами були вжити необхідні заходи, як-то: запровадження у закладах вищої освіти кредитно-трансферної системи, відкриття інституції Мобільного університету в Азії та тихоокеанському регіоні, посилення міжнародного співробітництва. Результатом цих ініціатив стала підвищена увага до формування навичок іншомовної комунікації студентів азійських ЗВО.

Представлений аналіз особливостей формування комунікативної компетенції в різних країнах. В країнах в яких англійська мова не є рідною мовою населення, вона викладається не носіям мови як друга іноземна для того, щоб вони могли бути учасниками процесу інтернаціоналізації вищої освіти своїх країн. Водночас, в багатьох країнах, де англійська є офіційною вона є мовою навчання, хоча поза межами начального закладу можливе спілкування студентів іншою, рідною мовою. Це свідчить про існування двох контрастуючих контекстів формування навичок іншомовної комунікації. Але в обох випадках увага педагогів спрямовується на труднощі, що відчують студенти у процесі досягнення необхідного рівня володіння англійською мовою.

Авторка аналізує основні проблеми та труднощі в формуванні навичок іншомовної комунікації, підкреслює важливість поєднання навчання іноземної мови із формуванням крос-культурної компетентності для виховання толерантності до представників інших культур, що є запорукою їхнього ефективного спілкування. З іншого боку, навички крос

культурної комунікації гарантують ефективність процесу навчання, оскільки викладач повинен знати особливості і культурні традиції своїх студентів.

Наголошується на тому, що одним з важливих чинників, що впливають на формування навичок іншомовної комунікації в умовах інтернаціоналізації вищої освіти є засвоєння студентами специфіки кроскультурних відносин, а саме: відмінностей в структурах мовленнєвих актів рідної та мови, що вивчається, системі цінностей культури, що вивчається, особливостей вербальної та невербальної поведінки відповідно до норм національної культури.

Ключові слова: іншомовна підготовка, крос-культурна комунікація, соціокультурний чинник, інтернаціоналізація вищої освіти, культура, традиції, азійські країни.

Paziura Nataliia

Doctor of Science in Pedagogy, professor,

Head of Aviation English Department

National Aviation University

Foreign Language skills training for conducting dialogue between different nations in conditions of higher education internationalization in Asian countries

The author of the article expresses the opinion about the important role of English as the language of international communication for establishing understanding between representatives of different cultures. Foreign language communication skills acquired special importance with internationalization of higher education. Foreign language proficiency has become one of the main requirements for academic mobility. The experience of Asian countries is of great interest to scientists as these countries are interested in increasing the number of foreign students in Asian educational establishments and studying Asian students abroad. With this purpose Asian countries took some steps as establishing European credit transfer system, setting up University of Mobility in Asia and the Pacific, strengthening international cooperation. These initiatives resulted in awareness of the necessity of foreign language skills training.

The analysis of peculiarities of foreign language skills training in different countries has been conducted in the article. In countries where English is not the native language, it is taught to speakers of other languages as an additional language to enable them to participate in internationalization of higher education. However, in many countries where it is an official language and language of instruction, most communication outside of educational establishment can be in the local languages. So, these are two contrasting contexts for enhancing English language skills. But in both settings there are concerns about students' difficulties in developing adequate English proficiency to successfully learn content through that language.

The author of the paper analyzes the main problems and difficulties in foreign language skills training, stresses the importance and the relationship between oral English teaching and cross-cultural communication competence for bringing up tolerance for representatives of different cultures as main condition for effective communication. On the other hand, cross-cultural communication skills enhance efficiency of teaching as a teacher should be aware of his students' culture and some traditions.

It is underlined that one of the important factor influencing foreign language skills training in the condition of internationalization of higher education is students acquiring the peculiarity of cross-cultural relationships, such as differences in the structure of native and target languages, cultural values, peculiarities in verbal and non verbal communication according to national cultures.

Keywords: foreign language skills training, cross-cultural communication, socio-cultural factor, internationalization of higher education, culture, traditions, Asian countries.

Вступ. Розвиток системи вищої освіти у різних країнах світу характеризується трендом уніфікації та стандартизації. Болонська декларація щодо європейського простору вищої освіти, підписана 19 червня 1999 29 країнами передбачала фасилітацію мобільності студентів, взаємовизнання кваліфікацій, одержаних у різних освітніх установах, гарантування відповідності кваліфікацій потребам сьогодення на ринку праці, забезпечення конкурентоспроможності випускникам навчальних закладів.

Завдяки інтернаціоналізації вищої освіти, студенти одержують можливість вступати до будь якого закладу у будь який країні зарубіжжя, вивчати іноземну культуру та ментальність. Інтернаціоналізація передбачає наступні форми міжнародного партнерстві: індивідуальну мобільність, тобто мобільність студентів та викладачів для освітніх потреб, мобільність курікулумів, інституційного партнерства, формування стратегічних освітніх альянсів. Переваги інтернаціоналізації полягають у надбанні єдності ресурсів, запобіганню дублювання та копіювання тем дослідження, ідентифікації освітніх проектів, підвищення доступності вищої освіти, універсальності знань, фасилітації запровадження міжнародних стандартів якості, зростанню інноваційності вищої освіти, поширенню міжнародного співробітництва.

На сучасному етапі розвитку України для пришвидшення процесу інтернаціоналізації вищої освіти необхідним є розвиток міжкультурних зв'язків з європейськими державами. Для сучасного фахівця навички професійного спілкування іноземною мовою перетворюються на критично важливі, разом із знань правил і норм кроскультурної комунікації, що забезпечують її ефективність. Іншомовна професійна підготовка передбачає формування навичок кроскультурної комунікації в області майбутньої професійної

діяльності. Як зазначає О. Юдіна, підвищуючи іншомовну міжкультурну компетентність, ми підвищуємо і професійну компетентність. Саме тому вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах набуває культурологічного сенсу, оскільки майбутній фахівець нового типу, який володіє іноземною мовою, часто має здійснювати професійну діяльність на міжнародному рівні, пристосовуватись до нового засобу спілкування, пізнавати іншу культуру та осмислювати власні етнокультурні першоджерела, швидко адаптуючись у полікультурному просторі та виявляючи толерантне ставлення до чужої мови та культури¹.

Основна частина. Тенденції інтернаціоналізації вищої освіти спонукали багато країн світу до проведення безпрецедентних освітніх реформ, спрямовані на підвищення ефективності вивчення мов, і особливо англійської як міжнародної, без знання якої фахівець не вважається конкурентоспроможним на ринках праці. Останніми роками Міністерствами освіти різних країн активно презентуються Національні білінгвальні програми для забезпечення громадян можливістю оволодіти двома іноземними мовами (англійська та рідна), і таким чином, для посилення позиції країн на світовій політичній арені та транснаціональних ринках².

Сьогодні все більше людей усвідомлюють важливість англійської мови у професійному та повсякденному житті. Англійська мова один з домінуючих мов світу, яка є рідною для населення в п'яти країнах (Австралія, Канада, Англія, Нова Зеландія, США), і які Б. Качру (B. Kachru) відносить до так званого «внутрішнього кола». Англійська - офіційна мова в багатьох інших країнах, в колишніх колоніях Великої Британії, які визначаються як «зовнішнє коло». Так як англійська мова використовується у країнах зовнішнього кола, разом з рідними мовами, її роль відрізняється від ролі у внутрішньому колі тому, що кожна країна має свої норми комунікації (Д. Кристал D. Crystal).

У більшості країн зовнішнього кола іншомовна підготовка відбувається в умовах полікультурності, і студенти використовують англійську для спеціальних цілей, в більшості, у формальній освіті, тому що основна частина комунікації відбувається на рідній мові поза межами навчальних закладів³. У країнах де англійська мова – рідна, вона викладається неангломовним студентам - іммігрантам як додаткова для того, щоб вони мали змогу приймати участь у всіх сферах життя англомовної країни. Таким чином, ми можемо констатувати існування двох контрастуючих контекстів для навчання навичкам володіння англійською мовою: навчання англомовних студентів для вдосконалення загальноосвітніх знань та навичок, та навчання неангломовних студентів для їхньої подальшої соціалізації в

---

¹ Юдіна О. В. Система вправ для навчання майбутніх менеджерів міжкультурного спілкування німецькою мовою / О. В. Юдіна // Іноземні мови. – 2009. – № 2. – С. 35.

² Abad, J. (2013). Pedagogical Factors that Influence EFL Teaching: Some Considerations for Teachers' Professional Development. Profile, Colombia. Vol. 15, No. 1, P. 98.

³ Roy-Campbell, Z. (2014). Teaching English as a second language in Kenya and the United States: Convergences and divergences. *Global education review*, 2(2). – P. 84.

англомовному середовищі. Єдиним для обох цих контекстів, хоча і контрастуючих, є проблема вирішення питань підвищення ефективності процесу оволодіння англійською мовою для успішного вивчення змісту інших дисциплін, особливо на рівні середньої школи⁴.

В проаналізованій нами літературі зазначається, що комунікативна компетенція – це загальна «конструкція», яка охоплює всі необхідні навички для здійснення ефективної комунікації з використанням вербальних та невербальних засобів. Л. Бачмен і А. Палмер (L. Bachman, A. Palmer) вважають, що вона розподіляється на організаційні та прагматичні знання. Організаційні знання – знання граматики на рівні слова та речення, текстуальні знання, які надають можливість спілкуватись та інтерпретувати слова співбесідника, та соціолінгвістичні знання, які дозволяють користувачам мови ефективно спілкуватись у соціокультурному контексті. У додаток до цих типів мови комунікативна компетенція також включає стратегічну компетенцію та психомоторні навички⁵.

В контексті навчання неангломовних студентів важливим, на наше переконання, є висвітлення значення культури та традиції їхньої нації, які значно впливають на толерантність студентів до представників іншої культури. Мова та культура – це взаємопов'язані компоненти, які неможливо розглядати окремо⁶. Як культуру неможливо відокремити від мови, так і мова проникає в усі аспекти життя народу, за допомогою якої його вибудовує, розуміє світ та передає знання від покоління до покоління. Мова формує певний народ як культурну групу, виокремлюючи її від інших⁷.

За думкою С. Григоришина, мова – один з головних чинників функціонування суспільства. Вона виконує в суспільстві безліч функцій: номінативну (здатність мови позначати і представляти світ речей і процесів), пізнавальну (участь у процесі пізнання), комунікативну (участь у процесі спілкування людей) тощо⁸.

Мова дозволяє ідентифікувати себе як члена певної соціальної групи, яка має власне бачення світу, дозволяє народу визнавати свій потенціал у теперішньому часі та бачити перспективи розвитку у майбутньому на основі минулого досвіду⁹. П. Фрейре та Д. Мачедо (P. Freire, D. Macedo) вважають, що ці компоненти тісно пов'язані з економічними інтересами та ідеологією нації, яка спрямовується на заохочення бідних, непривельованих громадян та національних меншин у логіку національної єдності, домінуючу культурну

---

⁴ Там само, Р. 85.

⁵ Abad, J. (2013). Pedagogical Factors that Influence EFL Teaching: Some Considerations for Teachers' Professional Development. Profile, Colombia. Vol. 15, No. 1, P. 99.

⁶ Chunyan Sun. (2015). The Cultivation of Cross-cultural Communication Competence in Oral English Teaching Practice English Language Teaching; Canadian Center of Science and Education Vol. 8, No. 12. P. 7.

⁷ Wilder Yesid, Escobar Almeciga. (2010). Silenced Fighters: Identity, Language and Thought of the Nasa People in Bilingual Contexts of Colombia. Profile, Colombia. Vol. 12, No. 2, P. 127.

⁸ Григоришин С. Мова як феномен культури в контексті розвитку трансцендентальної феноменології / С. Григоришин //Філософська думка. – 2009. – № 1. – С. 54.

⁹ Wilder Yesid, Escobar Almeciga. (2010). Silenced Fighters: Identity, Language and Thought of the Nasa People in Bilingual Contexts of Colombia. Profile, Colombia. Vol. 12, No. 2, P. 128.

традицію. Д. Наймс (D. Nymes) вважає, що поява та функціонування мови безпосередньо пов'язано із національними традиціями¹⁰.

Традиції та соціально-культурний контекст має значний вплив на відношення студентів до вивчення англійської мови у всьому світі. Якщо соціокультурне оточення сприяє розвитку конкуренції, воно формує позитивне відношення до навчання та виховує мотивацію до вивчення англійської мови. Тобто, позитивне відношення та мотивація до вивчення англійської мови обумовлена соціальним оточенням. Цікаво, що цей феномен існує в усіх країнах світу, а теоретичні дослідження свідчать про те, що конкурентне та сприяюче оточення значно підвищує мотивацію до навчання.

Крім того, дослідження свідчать, що на рівень володіння англійською мовою значно впливають диверсифіковані національні та соціокультурні чинники.

Вважаємо за необхідне розглянути більш детально національні погляди щодо іншомовної підготовки та соціально-культурні чинники, які впливають на процес оволодіння іншомовною компетенцією в деяких азійських, латиноамериканських країнах та країнах Близького Сходу. Для цього звернемося до визначень основних понять дослідження. Відповідно до Оксфордського словника, традиція – це довготривалий звичай або вірування, яке передається від одного покоління до іншого, і яке впливає на всі аспекти життя людини, включаючи відношення до таких цінностей як навчання та освіта¹¹. Концепція традиції часто вважається основним компонентом релігійних вірувань, культури, знань та навичок, які не закінчуються зі смертю покоління, а свідомо зберігається і передається кожному наступному поколінню. Це забезпечує зв'язок між поколіннями та зберігання національних цінностей, норм, символів, відношення, поведінки протягом всієї історії людства. Традиція, таким чином, це принцип єдності, ідентичності в будь який культурі.

З початку 21 століття індикатори академічної мобільності в таких країнах як США, Японія та Корея збільшилися двічі. Водночас, необхідно звернути увагу, що США поступово поступається Австралії, Новій Зеландії, Великобританії, Німеччині, Франції у питаннях заохочення іноземних студентів. Серед головних постачальників студентів виступають такі країни як Китай, Індія, Корея, Японія. В останні роки світовий ринок освітніх послуг став свідком значних змін. Так, Сінгапур у 2015 році прийняв 150 тис іноземних студентів, Японія планує збільшити їхню кількість до 300 тис. до 2025 р., Китай – до 500 тис до 2020 р.¹².

---

¹⁰ Там само, с. 129.

¹¹ Ahmad, J. (2015). Traditional and socio-cultural barriers to EFL learning: a case study. *English language teaching*, Canadian center of science and education. Vol. 8, No. 12. P. 191.

¹² Krechetnikov, K., Pestereva, N., Rajović, G. (2016). Prospects for the Development and Internationalization of Higher Education in Asia. *European Journal of Contemporary Education*, 16(2). P. 231

Привабливість азійського освітнього ринку доволі висока. До 2025 р. очікується збільшення кількості іноземних студентів від 17 до 87 млн. Інтенсивність заходів щодо інтернаціоналізації вищої освіти в азійському регіоні залежить від освітньої політики країни. Так, можемо виділити три основні моделі інтернаціоналізації освіти: державно-регульований (Китай, Малайзія, Південна Корея), ринково-орієнтований (Гонконг), перехідний від державно-регульованого до ринково-орієнтованого (Японія, Тайвань). Важливо, що основними цілями запровадження інтернаціоналізації вищої освіти в азійських країнах є: покращення міжнародної репутації університету (входження у світові рейтинги найкращих закладів), посилення освітнього та наукового потенціалу університетів, збільшення кількості студентів за рахунок диверсифікації країн-постачальників, поліпшення академічної якості. Останньою була названа мета накопичення фінансів¹³ (3, с. 24).

В одній з азійських країн, що найбільш швидко розвивається – Китаї - Міністерство освіти зазначає, що навчання англійської в коледжах повинно бути сконцентровано на набуття навичок крос-культурної комунікації, розвиток загального володіння іноземною мовою, особливо здібностей слухання та говоріння, знань та навичок необхідних для використання іншомовної компетенції в реальних життєвих ситуаціях. Вкрай важливим вважається і здійснення ефективної комунікації для майбутньої кар'єри та повноцінного життя в полікультурному соціумі [5, с. 8].

В навчальній програмі з англійської мови китайських шкіл зазначається, що основна мета навчання – це покращення здібностей студентів слухати, говорити, читати та перекладати англійською мовою. Однак, якщо студенти не мають змоги спілкуватись у реальних умовах вивчення мови втрачає сенс. В неангломовних країнах ситуація ускладнюється тим, що багато вчителів мають сильний акцент, і як зазначається, який вони не усвідомлюють. Причому, учителі самі повинні вдосконалюватися і подавати приклад студентам вірної вимови [5, с. 7]. Китайські учителя зазначають, що часто під час вивчення іноземної мови студенти бояться зробити помилку, і це є бар'єром для тих, хто не має хорошого мовного оточення. Незалежно від рівня володіння мовою, зазвичай, головне завдання на уроках усного мовлення в китайських школах – це вивчення мовних зразків, і тому після занятій студент все ще фокусує увагу на читанні та письмі. Тому, важливим завданням є зміна методів навчання для усного мовлення [5, с. 8].

С. Крашен (S. Krashen) зазначає, що головна функція учителя в класній кімнаті – це забезпечення студентів можливістю одержати необхідні знання, і класна кімната, таким чином, перетворюється на місце для одержання таких знань, до яких вони ніде не мали доступу. Водночас, учителі повинні пропонувати студентам можливість практикувати мову в

---

¹³ Kazuo Kuroda, Takako Yuki, Kyuwon Kang. (2010). Cross-Border Higher Education for Regional Integration: Analysis of the JICA-RI Survey on Leading Universities in East Asia. Japan International Cooperation Agency Research Institute. P. 24.

ситуаціях, в яких може опинитись будь яка людина у повсякденному житті та навчати як вирішувати культурологічні конфлікти. Тому, уроки усного мовлення перетворюються на те місце, де студенти мають можливість покращувати свої вербальні та невербальні комунікативні навички, а формування навичок крос-культурної комунікації основна частина цього процесу. Таким чином, кінцева мета іншомовної підготовки - це навчити студентів вільно спілкуватись з іншими та покращувати загальні культурні знання та навички [5, с. 8].

Як організатор усного мовлення, учитель повинен надавати добрий приклад для студентів. Тільки за умов володіння певними знаннями з міжкультурної комунікації, учитель зможе управляти класом з високою майстерністю. Для цього учителі повинні мати кращу мовну основу та міжкультурну компетенцію¹⁴.

В результаті аналізу літератури ми можемо зробити висновок, що відсутність глибокого розуміння культури нації, мову якої вивчають студенти – це основна причина невдач під час набуття навичок крос-культурної комунікації. У більшості випадків, основна увага приділяється традиційним аспектам навчання (вимова, граматики, словниковий запас). Нажаль, часто ігнорується вивчення відповідних культур, що знаходяться за мовою, в результаті чого студенти не мають уявлення про культуру та цінності англійських країн. Це часто становиться причиною помилок та відсутності розуміння між ними та англійськими співбесідниками. Ще однією причиною незадовільного стану володіння навичками іншомовної комунікації є відсутність англійського оточення. Це відбувається коли на уроках учитель відіграє домінуючу роль, а студенти залишаються пасивними слухачами, які лише запам'ятовують мовні зразки. В результаті така практика не здатна забезпечити комунікативну ефективність тому, що участь студентів обмежена і пасивна. Хоча студенти запам'ятовують сталі вирази та ідіоми, вони роблять багато помилок, тому що вони не розуміють притаманні ним значення, які обумовлені культурою.

Крім того, студентам не вистачає можливості використовувати те, що вони вивчили в класі в реальній ситуації. Ще однією з причин незадовільного рівня володіння англійською мовою є нерозуміння стилю, вибір якого залежить від конкретної ситуації в якій важливо і зміст розмови, і походження співбесідників та тип спілкування. Часто студенти не звертають увагу на ранг співбесідника, оточення в якому відбувається розмова, що, в свою чергу, призводить до невірної міжкультурної комунікації.

В проаналізованих нами матеріалах дослідники зазначають, що для покращення крос-культурної компетенції студентів, навчання усному мовленню повинно базуватись на відповідних педагогічних, психологічних та лінгвістичних теоріях. Навчання усному мовленню передбачає різно спрямовану взаємодію відповідно до цілі навчання, змісту,

---

¹⁴ Chunyan Sun. (2015). The Cultivation of Cross-cultural Communication Competence in Oral English Teaching Practice English Language Teaching. Canadian Center of Science and Education Vol. 8, No. 12. P. 8.

стратегій та методів оцінювання. Основними чинниками ефективної іншомовної підготовки та покращення міжкультурних комунікативних навичок студента зарубіжними ученими визначаються орієнтація на студента, наявність реального мовного оточення, взаємодія з учителям¹⁵.

Ще одним важливим аспектом іншомовної підготовки, як організованої діяльності, є вибір питань та тем, необхідних для навчальної програми. У цьому контексті, ефективність навчального процесу залежить від безпосереднього відношення до цілі з якою вивчається мова. В контексті шкільного навчання викладання зумовлюється навчальними стандартами або навчальним планом погодженим з освітнім керівництвом країни¹⁶. Але в проаналізованій літературі зазначається, що в коледжі іншомовна підготовка повинна проводитись з урахуванням полі культурності суспільства, з додаванням предметів культурологічного характеру.

Корисним для розвитку міжкультурної компетенції є запрошення відомих вчених та експертів для проведення лекцій з питань інтеркультури, відправлення учителів закордон, а також залучення позашкільних видів діяльності для виховання розуміння інтеркультурної комунікації, пробудження культурної свідомості. Це може бути культурні форуми, обговорення зарубіжних фільмів, англomовні змагання, дебати тощо¹⁷.

Висновки. Отже, здійснений аналіз дозволяє зробити висновок щодо важливості вивчення мови не тільки як «кодової системи знаків», а і як необхідної умови ведення діалогу з представниками інших культур. Такі ініціативи розвинених країн Азії як запровадження у закладах вищої освіти кредитко-трансферної системи, відкриття інституції Мобільного університету в Азії та тихоокеанському регіоні UMAP (University Mobility in Asia and the Pacific), посилення міжнародного співробітництва свідчить про активізацію діяльності цих країн у напрямі інтернаціоналізації їх систем вищої освіти та підвищення мобільності студентів. Результатом цих ініціатив стала підвищена увага до формування навичок іншомовної комунікації студентів азійських закладів вищої освіти. Одним з важливих чинників, що впливають на формування навичок іншомовної комунікації в умовах інтернаціоналізації вищої освіти є засвоєння студентами специфіки кроскультурних відносин, а саме: відмінностей в структурах мовленнєвих актів рідної та виучуваної мов, системі цінностей культури, що вивчається, особливостей вербальної та невербальної поведінки відповідно до норм національної культури.

---

¹⁵ Там само, Р. 9.

¹⁶ Z. Roy-Campbell. (2014). Teaching English as a second language in Kenia and the United States: Convergences and divergences. *Global education review*, 2 (2). – P. 89.

¹⁷ Chunyan Sun. (2015). The Cultivation of Cross-cultural Communication Competence in Oral English Teaching Practice English Language Teaching. Canadian Center of Science and Education Vol. 8, No. 12. P. 9.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Григоришин С. Мова як феномен культури в контексті розвитку трансцендентальної феноменології / С. Григоришин // Філософська думка. – 2009. – № 1. – С. 54–65.
2. Юдіна О. В. Система вправ для навчання майбутніх менеджерів міжкультурного спілкування німецькою мовою / О. В. Юдіна // Іноземні мови. – 2009. – № 2. – С. 35–39.,
3. J. Abad. (2013). Pedagogical Factors that Influence EFL Teaching: Some Considerations for Teachers' Professional Development. Profile, Colombia. Vol. 15, No. 1. P. 97-108
4. Ahmad, J. (2015). Traditional and socio-cultural barriers to EFL learning: a case study. *English language teaching*. Canadian center o science and education. - Vol. 8, No. 12. P. 191 – 208.
5. Chunyan Sun. (2015). The Cultivation of Cross-cultural Communication Competence in Oral English Teaching Practice English Language Teaching. Canadian Center of Science and Education Vol. 8, No. 12. P. 7 – 9.
6. Kazuo Kuroda, Takako Yuki, Kyuwon Kang. (2010). Cross-Border Higher Education for Regional Integration: Analysis of the JICA-RI Survey on Leading Universities in East Asia. Japan International Cooperation Agency Research Institute. 55 p.
7. Krechetnikov, K., Pestereva, N., Rajović, G. (2016). Prospects for the Development and Internationalization of Higher Education in Asia. *European Journal of Contemporary Education*, 16(2). P. 229 – 338
8. Z. Roy-Campbell. (2014). Teaching English as a second language in Kenia and the United States: Convergences and divergences. *Global education review*, 2 (2). – P. 84 – 97.
9. Wilder Yesid, Escobar Almeciga. (2010). Silenced Fighters: Identity, Language and Thought of the Nasa People in Bilingual Contexts of Colombia. Profile, Colombia. Vol. 12, No. 2, P. 125-140.